

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 11.8.2010 r. strona powodowa (...) S.A. we W. domagała się zasądzenia od pozwanych M. Ł. (1) i A. R. (1) kwoty 75.238,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazała, że zawarła z pozwanym M. Ł. umowę leasingu nr (...). Na zabezpieczenie roszczeń z umowy M. Ł. wystawił weksel in blanco bez protestu, który został poręczony przez pozwanego A. R.. Pozwani upoważnili stronę powodową do jego wypełnienia zgodnie ze złożoną wraz z wekslem deklaracją wekslową. W związku z zaległościami w spłacie umowa leasingu została rozwiązana. Po rozliczeniu umowy strona powodowa wypełniła weksel zgodnie z treścią deklaracji wekslowej i wezwała pozwanych do jego wykupienia do dnia 24.07.2009 r. Weksel nie został przez pozwanych wykupiony w podanym terminie.

Pozwani złożyli odpowiedź na pozew, wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu. Pozwani zarzucili, że raty leasingowe były regulowane w terminie i nie zaistniały podstawy do rozwiązania umowy leasingu. Wskazali, że przyczyną rozwiązania umowy było niewykonanie przez stronę powodową umowy leasingu nr (...), o co strony toczyły spór. Pozwani zarzucili także, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, gdyż zadłużenie z tytułu umowy leasingu nie powstało. Nadto przedmiot leasingu został sprzedany za zbyt niską kwotę, która nie odpowiada jego rynkowej wartości.

W piśmie z dnia 3.6.2011 r. strona powodowa podtrzymała stanowisko w sprawie, wskazując, że zawarła z pozwanymi będącymi współnikami spółki cywilnej umowę leasingu, która została rozwiązana na skutek zaległości w opłatach leasingowych, a następnie rozliczona zgodnie z jej postanowieniami, zaś weksel został prawidłowo wypełniony. Strona powodowa zestawiała poszczególne należności, wskazując, że suma tych należności została pomniejszona o kwotę 60.000 zł netto, którą strona powodowa uzyskała ze sprzedaży przedmiotu leasingu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 34.624,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 31.352,69 zł od dnia 15.5.2010 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 3.271,85 zł od dnia 11.8.2010 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 912.44 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt III).

Sąd Rejonowy poczynił następujące ustalenia faktyczne:

Strona powodowa (...) S.A. we W. jest wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS (...). Pozwani M. Ł. (1) i A. R. (1) prowadzą działalność gospodarczą jako współnicy spółki cywilnej pod firmą Usługi (...) w D..

W dniu 21.09.2007 r. strona powodowa (leasingodawca) zawarła z pozwanymi (leasingobiorca) umowę leasingu operacyjnego nr (...), której przedmiotem był ciągnik siodłowy R. (...), o wartości 165.000 zł netto (201.300 zł brutto). Pozwani byli zobowiązani uiszczyć czynsz inicjalny w wysokości 5% oraz uiszczać opłaty leasingowe w wysokości 2,5824% wartości przedmiotu leasingu w 36 równych ratach. Wartość wykupu została określona na 20% wartości ofertowej. Warunki realizacji umowy określone zostały w Ogólnych Warunkach Umowy Leasingu Operacyjnego (OWULO), z którymi leasingobiorca zapoznał się i je zaakceptował. Zgodnie z § 20 ust. 1 OWULO w przypadku opóźnienia w zapłacie którejkolwiek z opłat leasingowych leasingobiorca ponosi odsetki w podwójnej ustawowej wysokości. Niezależnie od tego leasingodawca może rozwiązać tę umowę oraz inne umowy leasingowe zawarte przez leasingobiorcę z leasingodawcą ze skutkiem natychmiastowym, po uprzednim wyznaczeniu leasingobiorcy dodatkowego terminu na piśmie, o ile opóźnienie w zapłacie którejkolwiek opłaty przekroczy 14 dni. W takim przypadku leasingodawca ma prawo do natychmiastowego przejęcia posiadania przedmiotu leasingu, żądania zapłaty wszystkich pozostałych do zapłaty opłat leasingowych wraz z równowartością ceny sprzedaży poleasingowej obliczonych z uwzględnieniem dyskonta według stawki WIBOR dla depozytów trzymiesięcznych. W myśl § 20 ust.2 OWULO prawo natychmiastowego rozwiązania przedmiotu leasingu przysługiwało leasingodawcy – zgodnie z art.

458 k.c. – także wówczas, gdy sytuacja finansowa leasingobiorcy pogorszy się znacząco w stosunku do stanu z dnia zawarcia umowy w sposób zagrażający prawidłowej realizacji zobowiązań wynikających z umowy, a także gdy leasingobiorca znajdzie się w stanie upadłości, likwidacji lub otwarcia postępowania układowego. Postanowienia § 20 ust. 1 OWULO stosuje się odpowiednio. Zgodnie z § 20 ust. 3 OWULO w razie zajścia okoliczności określonych w ust. 1 i 2 wysokość pozostałych do uiszczenia opłat pomniejsza się o wartość netto (bez podatku VAT) uzyskaną ze sprzedaży przedmiotu leasingu, o ile sprzedaż ta odbędzie się w terminie 60 dni od daty przejścia przedmiotu leasingu. Leasingobiorcy przysługuje prawo uczestniczenia w poleasingowej sprzedaży przedmiotu leasingu, w szczególności poprzez wskazywanie leasingodawcy osób zainteresowanych nabyciem własności przedmiotu leasingu. Zgodnie z § 22 ust. 1 OWULO, pojazdy ubezpiecza leasingodawca na swoją rzecz w pełnym zakresie przewidzianym dla środków transportu (AC, OC, NW) u wybranego przez siebie ubezpieczyciela. W myśl § 22 ust. 3 OWULO ubezpieczenie przedmiotu leasingu następuje na koszt leasingobiorcy. W § 30 OWULO strony postanowiły, że wszelkie koszty związane z odbiorem przedmiotu leasingu oraz z dochodzeniem od leasingobiorcy świadczeń wynikających z umowy leasingowej pokrywa leasingobiorca. Według treści 16 ust. 1 OWULO, na żądanie leasingodawcy leasingobiorca wystawi weksel in blanco, który leasingodawca może wypełnić w razie powodującego szkodę nienależytego realizowania postanowień umowy, zgodnie z treścią deklaracji wekslowej. W deklaracji wekslowej pozwani wskazali, że składają do dyspozycji strony powodowej weksel in blanco bez protestu, który może być wypełniony w każdym czasie na sumę odpowiadającą zadłużeniu pozwanych z tytułu umowy leasingu operacyjnego (...) łącznie z odsetkami oraz kosztami z jakiego bądź tytułu powstałymi oraz że weksel ten strona powodowa ma prawo opatrzyć datą płatności według swego uznania, zawiadamiając o tym listem poleconym nie później niż 7 dni przed datą płatności weksla. Weksel in blanco został podpisany przez pozwanych.

W piśmie z dnia 8.8.2008 r. strona powodowa wezwała pozwanych do uregulowania zaległości z umowy leasingu, wyznaczając termin do zapłaty pod rygorem rozwiązania umowy. W piśmie z dnia 15.10.2008 r. strona powodowa wskazała, że z powodu naruszenia przez pozwanych § 17, § 18 i § 19 OWULO, na podstawie § 20 OWULO, rozwiązuje z dniem 15.10.2008 r. umowę leasingu nr (...). W związku z tym strona powodowa zażądała natychmiastowego i bezwarunkowego zwrotu przedmiotu leasingu i poinformowała, że ostateczne rozliczenie umowy nastąpi po ewentualnej sprzedaży przedmiotu leasingu, w terminie określonym w OWULO.

Dnia 9.3.2009 r. pozwani zwrócili przedmiot leasingu przedstawicielowi strony pozwanej. Dnia 16.3.2009 r. rzeczoznawca spółki (...) wycenił przedmiot leasingu na kwotę 60.100 zł netto. Strona powodowa zapłaciła za wycenę przedmiotu leasingu kwotę 300 zł. Strona powodowa poniosła koszty windykacji w kwocie 1.800 zł. Po zakończeniu umowy leasingu strona powodowa poniosła koszty związane z podatkiem od środków transportu i koszty związane z ubezpieczeniem przedmiotu leasingu w kwocie 3.196,67 zł. Strona powodowa poniosła koszt montażu dodatkowego immobilisera w wysokości 418,03 zł. Dnia 26.5.2009 r. strona powodowa zawarła nową umowę leasingu, w której wartość przedmiotu leasingu określono na kwotę 60.000 zł netto. Dnia 27.5.2009 r. strona powodowa obciążyła pozwanych notą odsetkową z tytułu nieterminowych spłat rat leasingowych na kwotę 844,42 zł.

Zdyskontowane przyszłe opłaty leasingowe, które pozwani zobowiązani byłiby opłacić, gdyby umowa leasingu nie została rozwiązana, wraz z wartością wykupu wynoszą 123.940,86 zł.

Strony łączyła również umowa leasingu (...) z dnia 13.5.2008r., która została rozwiązana przez stronę powodową dnia 15.10.2008r. z uwagi na nieopłacenie przez pozwanych opłat leasingowych.

Wartość rynkowa przedmiotu leasingu na dzień 9.3.2009 r. wynosiła 69.900 zł netto.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, że powództwo jest częściowo uzasadnione. Spór pomiędzy stronami sprowadzał się do oceny, czy istniały podstawy do rozwiązania umowy leasingu i wypełnienia weksla in blanco na dochodzoną pozwem kwotę. Bezzasadne były twierdzenia pozwanych o braku uprawnienia do rozwiązania umowy leasingu. Pozwani pozostawali w opóźnieniu z zapłatą czynszu leasingowego nr 8. Strona powodowa wezwała pozwanych do zapłaty zaległości wyznaczając dodatkowy termin z zagrożeniem, że w razie jego bezskutecznego upływu rozwiąże umowę w trybie natychmiastowym. Pomimo wezwania pozwani nie uiścili zaległych płatności w całości,

dlatego strona powodowa miała prawo do rozwiązania umowy leasingu, zgodnie z art. 709¹³ § 2 k.p.c. i umową leasingu.

W ocenie Sądu Rejonowego, sposób rozliczenia umowy leasingu częściowo nie miał oparcia w umowie łączącej strony i w związku z tym weksel in blanco został wypełniony na zbyt wysoką kwotę.

Zgodnie z § 20 ust. 3 OWULO, wysokość pozostałych do uiszczenia opłat pomniejsza się o wartość netto (bez podatku VAT) uzyskaną ze sprzedaży przedmiotu leasingu, o ile sprzedaż ta odbędzie się w terminie 60 dni od daty przejęcia przedmiotu leasingu. Wskazany przepis ma, zdaniem Sądu Rejonowego, zastosowanie w ściśle określonym terminie. Strona powodowa przejęła przedmiot leasingu dnia 9.3.2009 r., a zawarcie nowej umowy leasingu miało miejsce dnia 26.5.2009 r., a więc po upływie terminu 60 dni, co powoduje, że zdyskontowane raty leasingowe należało pomniejszyć o wartość przedmiotu leasingu z dnia jego przejęcia. Podstawą takiego rozliczenia jest art. 709¹⁵ k.c., który nakazuje stronie powodowej pomniejszyć zobowiązanie leasingobiorcy o korzyści uzyskane wskutek wcześniejszego rozwiązania umowy. Taką korzyścią jest wcześniejsze odzyskanie przedmiotu leasingu i możliwość jego sprzedaży za kwotę równą jego wartości z dnia przejęcia przedmiotu leasingu. Wynika to z faktu, że od momentu przejęcia strona powodowa w pełni dysponuje przedmiotem leasingu, a pozwani nie mają żadnego wpływu na fakt, kiedy on zostanie sprzedany i jak w związku z tym zmniejszy się jego wartość. Tym samym nie można pozwanych obciążać ryzykiem braku chętnych do kupienia przedmiotu leasingu – jest to ryzyko strony powodowej, która prowadzi profesjonalną działalność w zakresie leasingu. Zawarcie kolejnej umowy leasingu po upływie ponad 60 dni od jego przejęcia powoduje, że za korzyść leasingodawcy należy uznać wartość przedmiotu leasingu z dnia jego przejęcia. Biegły sądowy wycenił przedmiot leasingu na dzień 9.3.2009 r. na kwotę 69.900 zł netto i o taką kwotę należało pomniejszyć zobowiązania pozwanych wynikające z wcześniejszego rozwiązania umowy leasingu. Sąd Rejonowy podzielił wnioski wypływające z opinii biegłego, gdyż została sporządzona rzetelnie i prawidłowo.

Zadłużenie pozwanych z tytułu zdyskontowanych czynszów wraz z wartością wykupu wynosiło 123.940,86 zł, co nie było kwestionowane. Sąd Rejonowy wskazał, że sposób obliczenia odszkodowania w zakresie, w którym strona powodowa zalicza do odszkodowania kwotę wykupu jest nieważny na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 709¹⁵ k.c. Podkreślił, że pozwani nie musieliby skorzystać z opcji wykupu i wówczas, nawet w przypadku całkowitego wykonania przez pozwanych postanowień umowy, strona powodowa nie otrzymałaby tej kwoty. Nadto kwota wykupu miała być ekwiwalentem świadczenia strony powodowej w postaci przeniesienia na pozwanych prawa własności przedmiotu leasingu, a ponieważ strona powodowa tego nie zrobiła, dlatego nie może domagać się zapłaty od pozwanych tej sumy. Sąd, obliczając należne stronie powodowej odszkodowanie, pomniejszył kwotę 123.940,86 zł wartość 20% jako bezzasadnie wliczonej do tej kwoty ceny wykupu. Pozwani z tytułu zdyskontowanych przyszłych rat są zatem zobowiązani do zapłaty kwoty 99.152,69 zł.

Do tej kwoty należało doliczyć zadłużenie z pozostałych tytułów, których istnienie strona powodowa wykazała przedkładając stosowne dokumenty do akt sprawy. Należności te to koszty ekspertyzy w kwocie 300 zł i koszty windykacji w kwocie 1.800 zł.

Strona powodowa nie wykazała zaległości pozwanych z tytułu zafakturowanych i niezapłaconych należności z tytułu rat leasingowych oraz odsetek od nieterminowych płatności, gdyż nie przedłożyła dokumentów źródłowych stanowiących podstawę obliczenia sumy wekslowej w tym zakresie, tj. faktur VAT. Pozwani należności te kwestionowali, dlatego Sąd nie miał podstaw do ich uwzględnienia jedynie na podstawie twierdzeń strony powodowej i dokumentu prywatnego w postaci noty odsetkowej, którego prawdziwości pozwani zaprzeczyli.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił również żądania zapłaty w zakresie kosztów naprawy w wysokości 418,03 zł, gdyż z treści faktury VAT wynika, że koszt ten został poniesiony nie na naprawę przedmiotu leasingu, ale z tytułu montażu dodatkowego immobilisera, a pozwani nie są zobowiązani do zwrotu tego rodzaju kosztów ulepszeń przedmiotu leasingu.

Bezzasadne jest, w ocenie Sądu Rejonowego, żądanie zapłaty kosztów ubezpieczenia i podatku od środków transportu za okres po rozwiązaniu umowy. Pozwani byli zobowiązani do zapłaty tych opłat jedynie w trakcie trwania umowy leasingu na podstawie jej postanowień. Umowa leasingu została rozwiązana, dlatego strona powodowa nie ma uprawnienia do żądania zapłaty na podstawie umowy, tj. § 19 ust. 2 OWULO i § 22 ust. 2 OWULO, kosztów ubezpieczenia i podatku od środków transportu. Po rozwiązaniu umowy pozwani nie mieli żadnego wpływu na przedmiot leasingu i na to, w jaki sposób strona powodowa nim gospodaruje, a w szczególności, kiedy nastąpi sprzedaż przedmiotu leasingu, dlatego sprzeczne z zasadą równości stron stosunku zobowiązaniowego byłoby obciążanie pozwanych tymi kosztami. Strona powodowa mogłaby ewentualnie dochodzić w tym zakresie roszczenia odszkodowawczego z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwanych, ale żądanie na tej podstawie nie zostało sformułowane i udowodnione.

Suma uzasadnionych roszczeń strony powodowej dała łączną kwotę zadłużenia pozwanych w wysokości 101.252,69 zł. Kwotę tę należało pomniejszyć o wartość przedmiotu leasingu z dnia jego przejęcia w wysokości 69.900 zł netto, a więc do zapłaty przez pozwanych pozostaje kwota 31.352,69 zł. Dodatkowo strona powodowa skapitalizowała ustawowe odsetki na kwotę 3.271,85 zł od sumy wekslowej za okres od dnia 25.7.2009 r. do dnia 14.5.2011 r. W zakresie kwoty 40.614,16 zł powództwo było bezzasadne.

Sąd Rejonowy wskazał, że na gruncie ustawy z dnia 28.4.1936 r. – Prawo wekslowe (zobowiązanie wekslowe ma charakter samodzielny i abstrakcyjny, co oznacza między innymi, że samo podpisanie weksla rodzi zobowiązanie wystawcy, bez względu na przyczynę jego wystawienia i już samo umieszczenie podpisu na wekslu stanowi wyłączną przyczynę i podstawę zobowiązania wekslowego. Weksel in blanco zawiera podpis pozwanych i jest ważny. W konsekwencji zasadne było wypełnienie przez stronę powodową weksla, gdyż uprawnienie to wynikało wprost z § 16 umowy leasingu oraz z deklaracji wekslowej podpisanej i zaakceptowanej przez pozwanego bez zastrzeżeń. Postępowanie wykazało jednak, że suma wekslowa została zawyżona.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła strona powodowa, zaskarżając wyrok w zakresie pkt II i III i zarzucając naruszenie:

1. art. 709¹⁵ k.c. poprzez przyjęcie, że w razie oddania pojazdu w ponowny leasing korzyścią wynikającą z wcześniejszego rozwiązania łączącej strony umowy leasingu jest szacunkowa wartość przedmiotu leasingu z dnia jego zwrotu stronie powodowej, podczas gdy korzyścią tą jest wartość ofertowa przedmiotu leasingu określona w nowej umowie leasingu;
2. art. 65 k.c. poprzez przyjęcie, że z § 20 ust. 3 OWULO wynika, iż w rozliczeniu umowy leasingu należy uwzględnić – jako korzyść uzyskaną wskutek rozwiązania umowy leasingu – wartość ofertową przedmiotu leasingu określoną w nowej umowie leasingu wyłącznie wówczas, gdy oddanie przedmiotu leasingu w ponowny leasing odbędzie się w terminie 60 dni od dnia przejęcia przedmiotu leasingu, podczas gdy postanowienie to nie ma zastosowania do oddania pojazdu w ponowny leasing, a w związku z tym wartość ofertowa przedmiotu leasingu określona w nowej umowie leasingu stanowi korzyść strony powodowej niezależnie od tego, czy zawarcie tej umowy miało miejsce w terminie określonym w OWULO;
3. art. 253 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie opinii biegłego sądowego dotyczącej wartości przedmiotu leasingu w dniu jego przejęcia przez stronę powodową za wiarygodną i mogącą stanowić podstawę rozstrzygnięcia w sprawie, podczas gdy opinia ta została sporządzona z naruszeniem zasad prawidłowej wyceny pojazdów w systemie E., a przez to nie odzwierciedla rzeczywistej wartości przedmiotu leasingu;
4. art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. w zw. z art. 10 ustawy – Prawo wekslowe poprzez przyjęcie, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym w części dotyczącej zaległości i odsetek od nieterminowych płatności, mimo że okoliczność ta nie została udowodniona przez pozwanych, gdyż nie przedstawili oni dowodów terminowej zapłaty rat leasingowych wskazanych przez stronę powodową jako zaległe i nieterminowo opłacone, a

to na pozwanych spoczywał ciężar udowodnienia nieprawidłowego wypełnienia weksla w tym zakresie, jako faktu z którego pozwani wywodzą skutki prawne;

5. art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że koniecznym dla uwzględnienia roszczenia wekslowego w zakresie zaległości i odsetek od nieterminowych płatności było przedłożenie przez stronę powodową faktur VAT, mimo że pozwani nie kwestionowali istnienia faktur VAT wskazanych przez stronę powodową jako zaległe i nieterminowo opłacone, ich terminów płatności ani wysokości, na jaką opiewały (zarzucali jedynie, że należności te zostały przez niech opłacone, a tym samym okoliczności te należało uznać za przyznane);

6. art. 236 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie dowodów z faktur VAT wskazanych w nocie odsetkowej, mimo że dowody z tych dokumentów zostały zawnioskowane i przedłożone przez stronę powodową w piśmie procesowym z dnia 1.6.2011 r.;

7. art. 709¹⁵ k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że stronie powodowej nie należy się kwota 3.196.67 zł poniesiona tytułem ubezpieczenia przedmiotu leasingu i podatku od środków transportowych po rozwiązaniu umowy, podczas gdy koszty te pomniejszają wartość przedmiotu leasingu ustaloną w nowej umowie leasingu i dopiero ta kwota (wartość ofertowa przedmiotu leasingu wskazana w kolejnej umowie leasingu pomniejszona o poniesione na ten przedmiot koszt) stanowi korzyść w rozumieniu art. 709¹⁵ k.c.;

8. art. 471 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i pominięcie, że kwota 3.196.67 zł stanowi szkodę, jaką strona powodowa poniosła wobec rozwiązania umowy leasingu z przyczyn leżących po stronie pozwanych;

9. art. 709¹⁵ k.c. w zw. z art. 58 k.c. poprzez przyjęcie, że postanowienie § 20 ust. 1 OWULO w części, w jakiej przewiduje możliwość żądania od leasingobiorcy wartości wykupu po rozwiązaniu umowy, jest nieważne wobec jego sprzeczności z art. 709¹⁵ k.c., podczas gdy przepis ten nie ma charakteru bezwzględnie obowiązującego, a w związku z tym strony mogły inaczej uregulować odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanych w przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy leasingu, wprowadzając w ramach swobody umów uprawnienie strony powodowej do żądania wartości wykupu w razie rozwiązania umowy leasingu z przyczyn obciążających pozwanych;

10. art. 709¹⁵ k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że strona powodowa wobec rozwiązania umowy leasingu z przyczyn leżących po stronie pozwanych, nie może żądać od pozwanych równowartości ceny sprzedaży poleasingowej (kwota wykupu), podczas gdy równowartość ceny sprzedaży poleasingowej stanowi niezapłaconą, a przewidzianą w umowie ratę w rozumieniu art. 709¹⁵ k.c.;

11. sprzeczność poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegająca na przyjęciu, że na wypadek nieskorzystania przez leasingobiorcę z opcji wykupu strona powodowa nie otrzymałaby kwoty wykupu, podczas gdy zgodnie z postanowieniami § 29 OWULO kwota wykupu jest należna stronie powodowej niezależnie od korzystania przez leasingobiorcę z opcji wykupu i jest w istocie kalkulowaną ratą leasingową;

12. art. 471 k.c. poprzez przyjęcie, że stronie powodowej nie należy się wartość wykupu, podczas gdy kwota wykupu stanowi szkodę strony powodowej, jaką strona powodowa poniosła w związku z nienależytym wykonaniem przez pozwanych umowy leasingu i rozwiązaniem umowy leasingu wyłącznie z przyczyn ich obciążających;

13. art. 6 k.c. i 232 k.p.c. w zw. z art. 10 ustawy – Prawo wekslowe poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym w części dotyczącej wartości wykupu, mimo że okoliczność ta nie została udowodniona przez pozwanych, gdyż nie kwestionowali oni zasadności wypełnienia weksla w tym zakresie i nie przedstawili oni żadnych dowodów potwierdzających, że kwota wykupu stronie powodowej się nie należy, podczas gdy to na pozwanych spoczywał ciężar udowodnienia nieprawidłowego wypełnienia weksla w tym zakresie, jako faktu, z którego pozwani wywodzą dla skutki prawne.

W oparciu o powyższe zarzuty strona powodowa wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych kwoty 40.152,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi: od kwoty 37.038.84 zł od dnia 15.5.2010 r. do dnia zapłaty, od kwoty 3.113,52 zł od dnia 11.8.2010 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja podlegała uwzględnieniu.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd odwoławczy zaakceptował ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy. Uzasadnione natomiast okazały się zarzuty naruszenia przez ten Sąd przepisów prawa materialnego.

Nietrafnie Sąd pierwszej instancji zaliczył na korzyść uzyskaną przez apelującą skutek rozwiązania umowy leasingu szacunkową wartość przedmiotu leasingu, ustaloną przez biegłego sądowego W. A. na kwotę 69.900 zł netto (k. 278).

Zgodnie z art. 709¹⁵ k.c., w razie wypowiedzenia przez finansującego umowy leasingu na skutek okoliczności, za które korzystający ponosi odpowiedzialność, finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i rozwiązania umowy leasingu.

Pojęcie „korzyści”, o której mowa w przytoczonym przepisie, stanowiło przedmiot rozważań Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 9.9.2010 r., sygn. akt I CSK 641/09 (Biuletyn SN 2011, nr 1, poz. 9), wskazał, że korzyść uzyskaną przez finansującego wskutek rozwiązania umowy leasingu należy wiązać przede wszystkim z odzyskaniem przedmiotu leasingu i wynikającą stąd możliwością decydowania o jego dalszych losach. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że o wysokości tej korzyści rozstrzyga wartość odzyskanego przedmiotu. Wartość ta powinna być określana na zasadach, na jakich określa się wartość dóbr przy ustalaniu odpowiedzialności odszkodowawczej, z uwzględnieniem w szczególności faktu, czy dany przedmiot może być jeszcze eksploatowany na podstawie nowej umowy leasingu. SN zwrócił jednak uwagę, że jeżeli zawarto nową umowę leasingu dotyczącą danego przedmiotu, za miarodajną należy uznać wartość określoną przez strony tej umowy, bowiem uzyskanie przez finansującego korzyści w danej wysokości jest wówczas bezsporne, a przy tym wynika z transakcji rynkowej.

Sąd Okręgowy przychylił się do tak sformułowanego stanowiska prawnego, wskazując, że zachodzą uzasadnione powody, aby znalazło ono zastosowanie w niniejszej sprawie. Również w rozpoznawanej obecnie sprawie leasingodawca rozwiązał umowę leasingu na skutek opóźnienia leasingobiorcy w regulowaniu opłat (k. 142-143). Następnie leasingodawca odzyskał przedmiot objęty dotychczasową umową i oddał go w leasing innej osobie (k. 195-197).

W ocenie Sądu Okręgowego, po wypowiedzeniu umowy leasingu i odzyskaniu przedmiotu leasingu, korzyścią uzyskaną przez finansującego nie jest samo posiadanie majątku ruchomego o określonej szacunkowo, średniej wartości rynkowej, lecz oddanie go innej osobie na podstawie nowej umowy w celu uzyskania przychodu z tegoż majątku, a zatem w sposób charakterystyczny dla pierwotnego celu gospodarczego, leżącego u podstaw decyzji leasingodawcy o zawarciu umowy. Podobnie wypowiadał się Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 25.4.2012 r., sygn. akt I ACa 369/12 (LEX nr 1238483), wskazując, że nie jest korzyścią leasingodawcy samo odzyskanie przedmiotu leasingu, skoro w założeniu nie miał on służyć leasingodawcy i jako taki jest dla niego bezwartościowy. Korzyścią tą jest natomiast bądź zysk z powtórnego oddania rzeczy w leasing, bądź cena z jej sprzedaży, przy czym leasingobiorca, który doprowadził do rozwiązania umowy, nie może oczekiwać od leasingodawcy ponadprzeciętnego wysiłku w poszukiwaniu kolejnego leasingobiorcy czy optymalnego nabywcy.

Nie było konieczne odwoływanie się przez Sąd Rejonowy do opinii biegłego sądowego. Biegły ten wartość rynkową ciągnika siodłowego 440 M. (...) - T. (...) ustalił w wysokości 69.900 zł netto, wskazując przy tym, że jest to wartość

szacowana, a rzeczywista wartość rynkowa pojazdu równa była kwocie, jaką w danym dniu byłby skłonny zaoferować kupujący (k. 278). Skoro oferta taka w niniejszej sprawie została złożona, zaś po jej akceptacji zawarto nową umowę leasingu nr (...) (k. 195-197), należało właśnie do tej nowej umowy się odwołać i za „korzyść”, o której mowa w art. 709¹⁵ k.c., uznać określoną w umowie wartość 60.000 zł netto. Wartość ta stanowiła bowiem realną, nie zaś jedynie szacunkową i potencjalną, korzyść przypadającą stronie powodowej. W istocie zatem dowód z opinii biegłego sądowego na okoliczność wartości rynkowej przedmiotowej naczepy okazał się w okolicznościach niniejszej sprawy zbędny. Pozwani nie wykazali zaś, aby strona powodowa nie dochowała należytej staranności w zakresie działań związanych ze zbywaniem przedmiotu leasingu.

W świetle powyższego zobowiązanie pozwanych podlegało pomniejszeniu o kwotę 60.000 zł, nie zaś jak przyjął Sąd Rejonowy o kwotę 69.900 zł.

Sąd Okręgowy uznał za trafny zarzut nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy roszczenia strony powodowej w części obejmującej równowartość umownej kwoty wykupu. Należy wskazać, że zawarta między stronami umowa leasingu nie zawierała opcji, o której mowa w art. 709¹⁶ k.c. Przepis ten przewiduje, że przeniesienie własności przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy stanowi zobowiązanie finansującego i ma nastąpić bez dodatkowego świadczenia ze strony korzystającego.

Tymczasem w niniejszej sprawie to leasingobiorca był zobowiązany do wykupu pojazdu na własną rzecz, i to za odpłatnością w wysokości 20% wartości przedmiotu leasingu, lecz jedynie w przypadku, gdy należycie wypełniał w czasie trwania umowy swoje obowiązki. W innym razie był obowiązany zapewnić, by osoba trzecia wykupiła przedmiot leasingu według ceny stanowiącej wartość rynkową pojazdu. Jeśli leasingobiorca nie zapewnił wykupu przedmiotu leasingu, to przypadkowi ulegała wartość kaucji zabezpieczającej równej wartości wykupu, którą leasingobiorca był obowiązany uiścić w terminie płatności ostatniej raty leasingowej (§ 29 ust. 1-4 i 7 OWULO – k. 140). Takie postanowienia umowne są, w ocenie Sądu Okręgowego, dopuszczalne i prawnie skuteczne jako postanowienia podmiotowo istotne (*accidentalia negotii*) w ramach swobody umów (art. 353¹ k.c.).

Mając na względzie treść powołanych wyżej klauzul, leasingodawca otrzymałby równowartość kwoty wykupu niezależnie od tego, czy pozwany zapewniłby nabycie przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy. Kwota wykupu nie jest co prawda objęta dyspozycją art. 709¹⁵ k.c., która odnosi się wyłącznie do „niezapłaconych rat”, lecz jej zasądzenie na rzecz strony apelującej znajduje usprawiedliwienie w treści art. 471 k.c. Zastosowanie tego ostatniego przepisu, uwzględniając zasadę pełnej kompensacji poniesionej szkody, nie może być wyłączone na mocy art. 709¹⁵ k.c., który przyznaje finansującemu roszczenie o zapłatę rat pozostałych do zakończenia przedwcześnie rozwiązanej umowy. Powyższy przepis nie wyklucza dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach ogólnych (art. 471 k.c.), obejmującej szkodę polegającą na niezyskaniu przez powoda kwoty wykupu (równowartości tej kwoty), która to korzyść wynikała z treści umowy. W ocenie Sądu odwoławczego, przesłanki tej odpowiedzialności zostały udowodnione. Niewątpliwie pozwany nie wykonał swego zobowiązania, czego skutkiem było powstanie szkody polegającej na niezyskaniu przez stronę powodową kwoty odpowiadającej wartości wykupu. Jej wysokość określono na 20% wartości ofertowej przedmiotu leasingu. Poniesiona szkoda w postaci korzyści, której leasingodawca nie osiągnął, jest przy tym zwykłym i normalnym następstwem niewykonania przez pozwanego obowiązku umownego, a więc mieści się w ramach adekwatnego związku przyczynowego (art. 471 k.c. w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c.).

W świetle powyższego zobowiązanie pozwanych należało powiększyć o kwotę 24.788,17 zł (123.940,86 zł - 99.152.69 zł) tytułem nieuwzględnionej przez Sąd Rejonowy części kwoty wykupu. Sąd Rejonowy wskazał, że „pomniejszył kwotę 123.940,86 zł o wartość 20%”, wykonując rachunek: 123.940,86 zł - 123.940,86 zł x 20 %, gdy tymczasem, chcąc zgodnie z założeniem zaskarżonego wyroku uzasadnić rozstrzygnięcie, winien był pomniejszyć 123.940,86 zł o kwotę będącą wynikiem działania: 201.300 zł (wartość ofertowa brutto) x 20%. W istocie zatem, wbrew własnej deklaracji, Sąd Rejonowy zasądził częściowo na rzecz strony powodowej kwotę odpowiadającą wartości wykupu. Dalszą część roszczenia powoda w tym zakresie została zasądzona w niniejszym orzeczeniu Sądu odwoławczego.

W dalszej kolejności należało rozważyć zarzuty apelacji co do oddalenia powództwa w zakresie kwoty 1.154 zł tytułem części opłaty leasingowej nr 13 (309,58 zł) oraz odsetek za opóźnienie na dzień 27.5.2009 r. (844,42 zł) a także kwoty 3.196,67 zł tytułem ubezpieczenia przedmiotu leasingu (2.740 zł) oraz podatku od środków transportu (456,67 zł). Trafnie podnosiła strona apelująca, że w sporze ze stosunku wekslowego to na dłużniku wekslowym, a nie na posiadaczu weksła, spoczywa ciężar dowodu, iż suma wekslowa została wpisana w wysokości przewyższającej rzeczywisty dług zobowiązanego wekslowo. Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie SN. Wskazano w nim, że w sytuacji podniesienia zarzutu wypełnienia weksła niezgodnie z porozumieniem wekslowym na wystawcy weksła in blanco ciąży dowód wykazania nieistnienia wiarygodności wystawcy i to w zakresie wskazanym na wekslu (por. wyrok Sadu Najwyższego z dnia 17.1.2008 r., sygn. akt III CSK, LEX nr 413645). Tymczasem pozwani nie wykazali, że wymienione kwoty z weksła nie były leasingodawcy należne, zwłaszcza że deklaracja wekslowa upoważniała stronę apelującą do wypełnienia weksła na sumę odpowiadającą nie tylko zadłużeniu z tytułu umowy leasingu, lecz także kosztów z jakiego bądź tytułu powstałych (vide: deklaracja wekslowa – k. 5). Pozwani poprzestali jedynie na twierdzeniu, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją, nie dowodząc, na czym owa niezgodność miałaby polegać. Nie zostały w szczególności udowodnione twierdzenia pozwanych co do terminowego uiszczenia rat leasingowych oraz niewydania im przedmiotu leasingu (zob. odpowiedź na pozew – k. 70-73).

Niezależnie od powyższego, roszczenie powoda o zwrot kosztów ubezpieczenia i podatku od środków transportu opiera się na przepisie art. 471 k.c. W tym zakresie analogiczne zastosowanie mają powyższe uwagi odnoszące się do kwoty wykupu przedmiotu leasingu. Wbrew odmiennej ocenie Sądu Rejonowego, sposób sformułowania pozwu nie zwalniał tego Sądu od obowiązku rozważenia podstaw prawnych odpowiedzialności pozwanych, nie wyłączając odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach ogólnych. Strona apelująca udowodniła niewykonanie przez pozwanego zobowiązania wynikającego z umowy leasingu. Udowodniła także szkodę, gdyż wykazała uiszczenie odpowiednich kwot tytułem ubezpieczenia pojazdu i podatku od środków transportowych, podczas gdy ponoszenia tych ciężarów, w okresie obowiązywania umowy leasingu, leżało po stronie leasingobiorcy (korzystającego), zgodnie z art. 709⁷ § 1 k.c. Pomiędzy niewykonaniem zobowiązania pozwanego a szkodą po stronie apelującej istnieje adekwatny związek przyczynowy, gdyż konieczność uiszczenia przez powoda kwot należnych tytułem podatku i ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej środka transportu (przedmiotu leasingu) wynikała z przedwczesnego rozwiązania umowy leasingu, spowodowanego zaniechaniem przez pozwanego uiszczania rat leasingowych.

W świetle powyższego zobowiązanie pozwanych należało powiększyć łącznie o kwotę 4.350,67 zł (1.154 zł + 3.196,67 zł) tytułem części opłaty leasingowej nr 13 oraz odsetek za opóźnienie na dzień 27.5.2009 r. a także kwoty 3.196,67 zł tytułem ubezpieczenia przedmiotu leasingu oraz podatku od środków transportu.

Poczynione rozważania prowadzą do wniosku, że zasadne okazały się zarzuty naruszenia art. 709¹⁵ k.c., art. 471 k.c. oraz art. 10 ustawy - Prawo wekslowe. Analiza pozostałych zarzutów okazała się zbyteczna.

W konsekwencji uwzględnieniu podlegało także żądanie dalszych odsetek skapitalizowanych w kwocie 3.113,52 zł, co skutkowało ostatecznie zmianą zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie łącznie dalszej kwoty 40.152,36 zł wraz z odsetkami od kwoty 37.038,84 zł od dnia 15.5.2010 r. do dnia zapłaty (art. 455 k.c.) oraz od kwoty 3.113,52 zł za okres od dnia 11.8.2010 r. do dnia zapłaty, zgodnie art. 482 § 1 k.c. (pkt I tiret 1).

W następstwie zmiany punktu II. wyroku Sądu Rejonowego konieczna stała się także zmiana orzeczenia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Sąd Okręgowy zastosował art. 100 zd. 2 k.p.c., uznając, że strona powodowa uległa tylko co do nieznaczej części swego żądania. Ponieważ strona powodowa zgłosiła wniosek o zasądzenie kosztów według norm przepisanych, zasądzeniu od pozwanych solidarnie podlegała poniesiona opłata sądowa od pozwu w kwocie 3.762 zł oraz koszt zastępstwa prawnego sprawowanego przez radcę prawnego w kwocie 3.600 zł, łącznie 7.362 zł, o czym Sąd orzekł w pkt I tiret 2 wyroku.

Postępowanie apelacyjne pozwani przegrali w całości, wobec czego strona powodowa była uprawniona do zwrotu kosztów tego postępowania według norm przepisanych. Na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 k.p.c. i art. 391

§ 1 k.p.c. zasądzone zatem solidarnie od pozwanych zwrot tych kosztów w postaci opłaty od apelacji w kwocie 2.008 zł oraz kosztu zastępstwa procesowego w kwocie 1.200 zł, łącznie 3.208 zł (pkt II sentencji).

Wysokość wynagrodzenia z tytułu zastępstwa procesowego ustalił Sąd Okręgowy na podstawie § 6 pkt 6 oraz § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349).